

Victor kommer til at mennesker alltid er et bytte for sine sannheter. Straks de er erkjent, kan en ikke frigjøre seg fra de kvasisannhetene, betale. Et menneske som først er blitt seg bevisst det absurde, er knyttet til det for all tid. — Livet, tenker han, er den trange ringen

2014 er kunst i seg selv. Hans evne til å beskrive likedan. Som for eksempel der han harselerer over skuespillerne på kunstnerkafeene: «Der satt de alltid, kvinner og

STORVERK: Igjen en stor, bred og rik roman fra Ketil Bjørnstads hånd. «Veien til Dhaka» utgjør sammen med «Drift» og «Drømmen om havet» et storverk som sitrer av nerve.

ROMAN/ASCHEHOUG

Gamle, smale tanker om landssvik-oppgjøret

Forfatteren Kjell Fjørtoft har satt seg fore å lyse opp de mørke sidene av den siste krigen ved å sette sitt literære søkelys på taperne og forsøke å gi dem den rettferdighet som han mener de har krav på.

Det har han full rett til. Ingen skal beklage det han gir uskyldige menneskelig støtte og oppreisning ved å fortelle andre om den urettferdighet og overlast som har rammet dem og som de har måttet lide urettferdig og urettmessig for i de 52 årene som er gått siden 1945.

Kjell Fjørtoft navngir flere landssvikere som skal ha blitt utsatt for overgrep på linje med dem som norske frihetskjemper ble utsatt for av tyske og norske gestapister under krigen.

Det er klart at det er sterk kost å bli minnet om dette når 50 års-gledesjubileet for 1945 bare så vidt er over. Forskjellen er at de tyske og norske gestapistenes handlinger var godt innarbeidet i

det nazistiske systemet med systematisk bruk av tortur og fysisk terror.

Det var ikke tilfelle når det gjelder landssvikoppgjøret selv om de tilfelle som Kjell Fjørtoft refererer til, ikke skal benektes eller bortforklares.

Smittsomme sår

Sårene fra krigen var smittsomme også for mange av dem som skulle ta hånd om landssvikene da freden kom. Hevnlysten og trangten etter å la landssvikene få smake sin egen medisiner kunne ta overhånd. Det rettferdiggjør ikke overgrep.

Det rammer derimot de kravene som ble stilt til et rettferdig landssvikoppgjør og styrker kritikken i ettertid.

Nazismitten i 1945

Kjell Fjørtofts styrke er at han her reiser et helt eksistensielt spørsmål om det norske samfunnet virkelig gikk fri fra nazi-smitte i 1945? Samtidig er det en svakhet at han er blitt så opptatt av å yte rettferdighet mot landssvikene at han er farlig nær ved å glemme at krigen var en politisk, ideologisk og fysisk kamp mot nazismen.

Dette perspektivet drukner helt når han vurderer London-regjeringens stilling og gjerninger.

Elverumsfullmakten

I stedet bruker han mye trykksverte på å hevde at den kampen som regjeringen førte, nærmest var regjeringens private krig mot tyskerne. Kjell Fjørtoft påstår slik flere med ham gjør at Elverumsfullmakten ikke kan regnes som et statsrettslig dokument fordi den formelt ikke var vedtatt av Stortinget.

Kapitulasjonsavtalen

I samme slengen tar forfatteren for seg kapitulasjonsavtalen med tyskerne etter at kampene var slutt i Nord-Norge og hevder at Norge som stat ikke lenger var krigførende mot Tyskland.

Kjell Fjørtoft bruker dette for å underkjenne landssvikoppgjøret og om mulig gjøre det så ulovlig og urettferdig som overhodet mulig.

Farlig smitte

Landssvikoppgjøret skulle befri det norske samfunnet for det politiske og ideologiske giftstoffet som nazismen hadde

Kjell Fjørtoft: «Oppgjøret som ikke tok slutt» Gyldendal. Anmeldt av Andreas Hagen.

KJELL FJØRTOFT OPPGJØRET SOM IKKE TOK SLUTT

etterlatt seg.

Forfatteren er pinlig lite opptatt av det, men med det perspektivet kunne Kjell Fjørtoft ha skrevet en langt bedre bok enn han nå har gjort.

Et unngåelig oppgjør

Når Kjell Fjørtoft faller i gamle NS-graver, trækker i gamle spor og referer gamle tanker, blir det ikke bare gammel NS-agitasjon,

men det endrer ikke en tøddel på at landssvikoppgjøret var et nødvendig og unngåelig oppgjør med Hitler-Tysklands skrekkelige i Norge og dem som hadde vært dets tro tjenere.

Kravet var at de som gjennomførte oppgjøret, skulle komme ut av det med rene hender.

Ikke alle gjorde det — dessverre. Oppgjøret var for smittsomt til det.

HUMAN TEGBLAD 1/9-97.

115239